

 SAGA
EGMONT



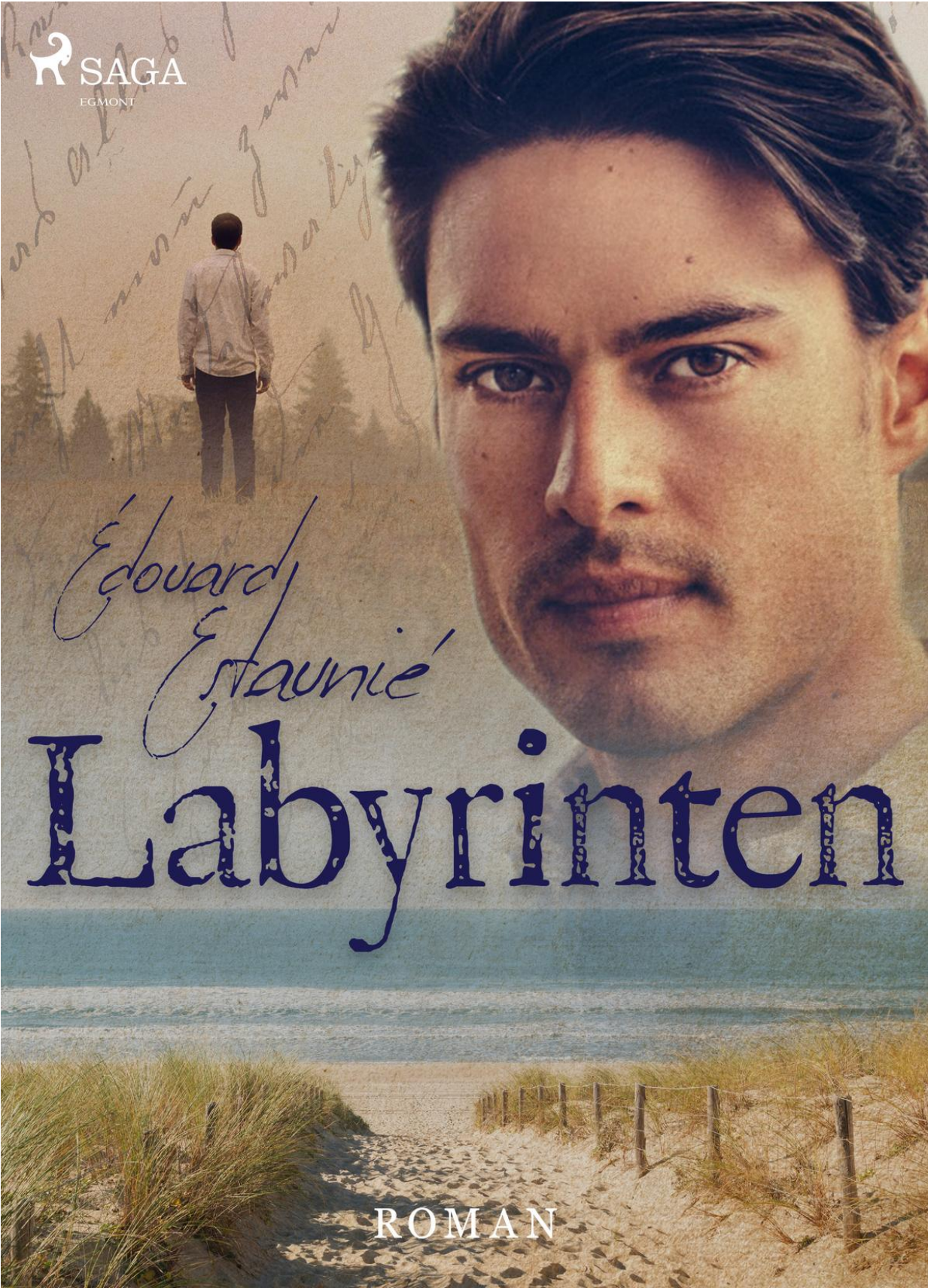
*Édouard
Staunier*

Labyrinthen

ROMAN



SAGA
EGMONT



*Édouard
Estavnie'*
Labyrinthen

ROMAN

Édouard Estaunié

Labyrinthen: Roman

Saga

Labyrinten: Roman

är översatt från franska av Axel Claëson efter

Le Labyrinthe

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1934, 2019 Édouard Estaunié och SAGA Egmont, an
imprint of Lindhardt og Ringhof A/S Copenhagen

All rights reserved

ISBN: 9788726175868

1. E-boksutgåva, 2019

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än
personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt
med författaren.

Lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom Egmont-
koncernen

Inextricabilis. error. *Vergilius'* Eneiden. IV. Boken.

Den 27 november 192.. innehöll den till Le Havre ankommande posten ett brev och ett stort paket adresserade till Herr André Cabriès, ombord på *Paris*, bägge försedda med följande påskrift:

"Angeläget. I händelse adressaten inte anträffas eftersändes försändelsen till Brooklyn, 127 Wawerley avenue, U. S. A. Avs.: Herr Jean Pesnel, Camb aleyre's slott (Haut-Loire)."

André Cabriès befann sig mycket riktigt bland passagerarna på *Paris* och erhöll ombord på båten de bägge till honom adresserade försändelserna. Efter att han granskat utanskrifterna lade han dem obrutna ifrån sig i sin hytt och återvände upp på däck. Antagligen ansåg han det inte för ögonblicket av nöden att svara utan föredrog att inte gå miste om något av det alltid gripande skådespelet att se Frankrikes kust försvinna vid horisonten.

Paris befann sig redan sedan några timmar ute på öppna havet, då André Cabriès beslöt sig för att ta del av de bägge försändelserna, som väntade på honom i hans hytt. Brevet var av följande lydelse:

"André! Min bror! Min käre lille bror!

Du beslöt dig för att resa, och jag gjorde inte något för att hålla dig kvar. Vi togo avsked av varandra med tvungna leenden och banala fraser, som vår nervositet bestred, vi talade om att råkas igen men kände i samma ögonblick, att det inte skulle dröja länge innan detta skulle ligga utom möjlighetens gräns. Jag skulle ha velat bevara åtminstone minnet av ditt ansikte, men vi hade inte mod att se varandra i ögonen och våra blickar undveko varandra. Så skulle också två fiender ha skilts åt, men hade de i lika hög grad känt skilsmässans smärta? I den stunden liksom under de dagar, som föregingo den, var allt oklart och osant

mellan oss. Uttrycket i din blick, när tåget ångade bort! Du viftade med handen till avsked, men jag kunde tydligt läsa i dina anletsdrag, som du trodde ingenting förråda ... Som fiender sågo vi ut säger jag dig ... vi två!

Du käre, skola några dagar, ja, mindre än så, vara i stånd att utplåna en lång följd av år, utplåna vad du, min bror, min själs son, har varit för mig?

Låt oss tänka efter, låt oss se tillbaka på det förflutna! Väntade jag väl tills vi bägge voro faderoch moderlösa för att hålla dig kär? Sedan min mor var död och medan din far — som hade tagit min fars plats — ännu levde, borde jag ha lämnat ett hem, där allt tycktes driva bort mig. Varför stannade jag kvar, om inte för att jag redan då hade beslutat att göra en man av dig?

Låt oss ännu sen gång blicka tillbaka ... När din far i sin tur dog hos vem stannade dti då kvar? Vem uppfostrade dig, stödde dig, skämde bort dig? Vem skänkte mig i gengäld härför en kärlek, som jag inte kan tänka tillbaka på utan att känna mig djupt rörd?

Efter allt detta fiender? Omöjligt ... I så fall rivaler? På sin höjd två varelser, mellan vilka mörkret sänkt sig ned, och som utan att vilja det sårat varandra. Låt vara att vi inte kunna leva sida vid sida, men det band, som binder oss samman, kommer att visa sig starkare än den landsflykt du väljer. Jag känner ingen bitterhet mot dig för det.

För resten ha händelserna i verkligheten inte utvecklats som du tror. Du trodde dig handla av egen drift, men du var blott en lekboll i händerna på främmande makter. Det kan mycket väl hända, att en projektil på sin bana genom luften träffar några obetydliga föremål, för vilka den alls inte var avsedd, och detta åstadkommer på sin höjd en obetydlig hastighetsförlust. Vad du upplevat är blott ett korollarium av vad en annan gjort, som du inte anar, nämligen jag själv.

Tänk efter! Det är tre fullkomligt rätlinjiga, hederliga och uppriktiga varelser saken gäller. Hur noga man än ger akt på dem är det uteslutet att hos dem upptäcka en enda lågsint tanke. Fast cyklonen slagit upp lustans port på vid gavel för dem, har dock ingen av dem gått med på att träda över tröskeln. Hur skall man då förklara sakernas nuvarande tillstånd, om det inte någonstans funnits en okänd kraft, starkare än deras egen vilja, en kraft, vars byte de äro.

André, min käre gosse, låt inte vad jag här skriver på något sätt ändra ditt beslut. Ge dig alltså i väg för att där borta söka det lugn, som jag önskar oss alla, men innan dess vill jag att du skall lära känna hela sanningen. Det onda du var på väg att göra är av föga betydelse. Den verkligt brottslige är jag.

Brottslig ... är kanske väl mycket sagt. Man kan av oförstånd släppa loss en landsplåga och själv bli dess första offer, inte sant? Om man bara kunde ana den oberäkneliga räckvidden av en handling, som i första ögonblicket förefaller fullt berättigad och försvarlig! Kunde jag väl veta, att det finns gifter, mot vars kraftiga verkan intet hjälper?

Ett ögonblick har man ljugit och sedan är man i evigheters evighet slav under lögnen ... Innan det ögonblicket var allt självklart och lätt, efter det trevar man sig fram utan möjlighet att leta sig fram till ljuset! Eller rättare sagt är det från mig själv, som mörkret utgått. Min förvillelse har blivit smittsam. Jag trodde mig ensam om att segla fram i mörkret, men allt som kom i närheten av mitt kölvatten sögs in i virveln, led skeppsbrott och gick under. Jag har inget annat att förebrå dig än att ha konlmit i min väg. Du berömmar dig kanske av att ha handlat av egen drift, ty man inbillar sig alltid att ha handlingsfrihet, och tanken att motståndslöst föras med av strömmen är förödmjukande. Vilket misstag! En strömvirvel förde dig i

min väg, och sedan vi förts samman igen, har jag sårat dig som jag sårat de andra!

André, min bror eftersom, lögnen nu tar också dig ifrån mig, skola vi inte göra ett sista försök att förgöra den?

Samtidigt med detta brev får du en annan försändelse. I den lägger jag fram hela mitt liv för dig. Läs och låt oss söka återfinna sanningen! Det är en hänsynslös bekännelse — du kommer för resten själv att känna det — och utan några hycklade samvetsförebråelser. Vad skulle för resten sådant tjäna till? Jag har ingenting förtegat, ingenting dolt. Det var nödvändigt för att jag skulle vara förvissad om att kunna skingra det mörker, som skiljer oss åt. Det var nödvändigt framför allt för att jag sedan slöjorna fallit skulle återvinna min sinnesro.

Läs och konstatera till en början, att ditt ingripande var den tillfällighet, som framkallade ett avgörande, men att utgången även dessförutan skulle blivit densamma. Hur olika än de landskap äro, genom vilka en flod flyter, slutar den dock alltid med att kasta sig i havet.

Tag så emot den allvarligaste lärdom jag någonsin givit dig. Våra handlingar leva. Intet kan göras ogjort. Det är med minsta felsteg som med en spricka i en vas. Man kan göra den osynlig, men vid minsta knackning mot vasen röjer klangen, som inte längre är densamma som förr, att sprickan finns där.

Så till slut tag ditt eget lidande till måttstock för vad jag lidit, och låt oss giva varandra en kyss, min bror ...

Farväl, André. När skall jag väl återse dig, min vän?

Jag väntar inte något svar. Vad tjäna förebråelser till? Redan för länge, länge sedan har jag dömt mig själv! Förlåtelse? Det är inte du, som kan ge mig den, och hon, som har den i sin hand, skall det någonsin lyckas henne att övertyga mig om att jag fått den?

Visshetens lycka, den berusande känslan av att kunna
leva livet öppet inför allas blickar, skall jag någonsin
återuppleva den?

Farväl!”

Här nedan återfinnes den bikt, som medföljde brevet. I
enlighet med den i brevet uttryckta önskan svarade André
Cabriès inte på det.

I.

För att förstå den handling, som dragit allt det andra med sig, måste man söka roten och upphovet till den. En hederlig människa lämnar inte den raka annat än av skäl, som hon ansett avgörande. Detta är vad som skiljer henne från en skurk. Jag vill framlägga mina skäl, inte därför att de utgöra någon ursäkt för mig, utan därför att om jag skulle leva om mitt liv, jag utan tvivel åter skulle böja mig för dem.

En händelse har blivit avgörande för mitt liv.

År 1881 gjorde min far, François Pesnel, ägare till banken Pesnel & C:o i Puy, vilken grundats 1823, konkurs. Detta betydde föga eller intet för världshändelsernas förlopp, men det var nog för att bli avgörande för ett människoöde.

Jag var då tretton år gammal. Dagen innan olyckan inträffade var jag ett lyckligt barn, som fann det helt naturligt att vara rik. Dagen efter hade jag lärt känna fattigdomen, vilket inte har så mycket att betyda, men också vad vanära vill säga, vilket är detsamma som att för alltid berövas sitt lugn i livet. Från och med den stunden hade jag blivit en man, som levde enbart för en tanke, att gottgöra den orätt som begåtts.

Jag använder med flit ordet orätt. Min far var i själva verket inte blott en mycket bildad och älskvärd man, den mest begåvade och mest rättänkande jag känt, men han hade inte ens begått en oförsiktighet. Det skrevs i tidningarna, att alltför många av hans offer tillhörde småfolket. Vad kan man säga om honom annat än att han

själv var det första offret bland dem? Han var ett offer för den kris, som Union Générale råkade in i och som för de stora finansmännen var ett tillfälle att till egen vinning rensa bort sina konkurrenter. Tillvägagångssättet är enkelt och dess verkan säker. Man skapar panik, bankens insättare rusa till och ta ut sina insättningar samtidigt som man drar in krediten, och därmed är konkurrenten störtad. Att några enskilda ruineras och en oskyldig drivs i döden har väl ingenting att betyda, eller hur, om man därmed lyckas göra sig kvitt en konkurrent?

Som också detta utgör en av de ursprungliga orsakerna till mitt handlingssätt, är det nödvändigt att närmare beröra det. När min far lämnade Puy, hade han lämnat ifrån sig allt, sitt hus, sin lantgård, alla sina värdepapper, ja, till och med sitt bordssilver. När vi kommo till Paris återstod oss knappast så mycket reda pengar, att vi kunde betala en månads hyra i förskott för vår våning på rue Caulaincourt! Men för att det ändå fortfarande återstod en brist på omkring 1,800,000 francs, dog min far fyra år efter det vi utfattiga lämnat Puy, bokstavligen dödad av den katastrof, som drabbat honom.

Han dog av sorg — väl att märka — och inte av skam! Han dog med ett fast beslut att gottgöra och utplåna, vilket han lämnat mig i arv.

Hur långt tillbaka i tiden än dessa svåra stunder ligga, uppröres jag fortfarande i mitt innersta vid tanken på dem. Då min fader kände slutet nalkas, lät han kalla mig till sig, såg länge forskande på mig liksom för att på förhand utröna, om han hos mig skulle återfinna sin egen redbarhet, och sade så till mig:

— Det enda jag lämnar efter mig är skulder och en förteckning på dem. Lova att i mitt ställe göra allt du kan för att återbetala dem!

Jag lovade det.

Visste jag väl, att jag med detta löfte avsade mig allt vad familjelycka heter, att grunda ett eget hem, allt, som har med känslolivet att göra? Nej. Desto klarare insåg jag, att jag definitivt lämnat ungdomen bakom mig. En dylik chock riktar in viljan mot ett mål och mitt har från och med den dagen ständigt varit detsamma — att gottgöra.

Hur smärtsam är inte den bekännelse, som nu måste följa: tjugo års outtröttligt arbete var inte tillfyllest härför. Jag har misslyckats.

Vad återstår, väl att förtälja från den tid, som följde, annat än att jag bragtes att ta emot den hjälp, som en annan erbjöd mig? Då jag tänker tillbaka härför, hur är det möjligt annat än att tro, att en hemlighetsfull makt leder oss stackars mänskliga varelser? Då min mor gifte om sig, då min bror André kom till världen, grät jag av raseri. Då döden fullföljde sitt verk och jag såg mig hänvisad att ta hand om en föräldralös gosse på sex år, lärde jag för första gången känna vad nederlagets ångest vill säga. Huru fåfänga äro inte mänskliga beräkningar! Från denna föräldralöse lille bror skulle en gång räddningen komma!

Att jag innan dess uppfostrade André till en vetenskapsman, danade hans karaktär och under det fruktansvärda kriget darrade för hans liv som för ett eget barns har föga att betyda. När han vände åter från krigets elände beslöt han att ägna sitt liv åt att skänka upprättelse åt ett namn, som inte var hans och för vilket han kunde ha föga intresse. Av medkänsla för min förtvivlan över att ha misslyckats erbjöd han mig den förmögenhet han hade för avsikt att skapa sig i Amerika. Det var en kunglig belöning, som tillföll mig. Något sådant kunde man endast ta emot med en tacksamhet utan ord.

Alltså tjugo fåfänga år och därefter den befriande känslan av att veta, att där jag misslyckats en annan med större förmåga tar upp min mantel. Detta är de yttre

konturerna. Vad som rört sig i mitt inre kommer jag i dag lika litet som då att förråda. Dag efter dag har jag i tankarna återuppleyat min fars sista avsked av mig. Ur stånd att vända mina tankar bort från det drama, som kostade min familjs goda namn och rykte, har jag i brist på bättre rekonstruerat det i dess olika detaljer. Slutligen har jag också fått smaka på landsflyktens bitterhet, ty då jag beslutat mig för att inte vända tillbaka till Puy förr än jag kunde göra det med höguret huvud, förblev min fädernebygd för mig ett förbjudet paradiset. Det är allt. Ingenting att tillägga.

Av de detaljer, som jag under mina försök att rekonstruera händelseförloppet samlat, vill jag dock anföra tvenne av olika värde, därför att de ha ett visst samband med det som följer.

Den första kastar ett egendomligt ljus över vad man brukar kalla familjeband.

Min far hade en syster, grevinnan de Castérac, som bodde på slottet Cambaleyres strax utanför Puy, just den plats, där jag nu skriver ned detta. Det enda jag minns av henne är silhuetten av en liten, mager, svartklädd kvinna. Detta måste vara ett minne från min tidigaste barndom, ty sedan vi flyttat till Paris gav grevinnan de Castérac inte ett livstecken ifrån sig. Till en början brukade jag ibland fråga efter henne, men min far lämnade mina frågor obesvarade, och min mor fick ett fientligt uttryck i sitt ansikte. Trött på att fråga utan att få svar hade jag glömt henne, då en tillfällighet yppade för mig orsaken till min fars tystlåtenhet.

Som grevinnan de Castérac ogillade sin brors giftermål underhöll hon med honom endast rena affärsförbindelser. Strax innan konkursen, då min far ännu — och antagligen på goda grunder — ansåg sig kunna undvika den, fordrade en person att omedelbart få sig utbetalade 200,000 francs.

Detta tömde bankens sista tillgångar, och nästa dag var konkursen oundviklig. Personen i fråga var grevinnan de Castérac!

Den andra detaljen hör till dem, som mest av allt smärtat mig, därför att den rör sig om en känslsak.

Vårt hus i Puy, där mina farföräldrar dött och där jag upplevat mina sista lyckliga år, betecknades numera allmänt i staden som *Kraschuset*.

”Hur så? Har det verkligen inte sedan dess förekommit någon bankkrasch i Puy?” är man säkerligen frestad att fråga.

Så kallas det emellertid. Man förvånar sig näppeligen över att bli bestulen av en tjuv, men man har i allmänhet svårt att förlåta den, som genom olyckliga omständigheter kommer att bli vållande till att man förlorar sina pengar. Om min far inte varit en hederlig människa, skulle säkerligen inte agget mot honom hållit sig vid liv så länge.

Kan man för resten tänka sig någon plats på jorden mera lämpad än Puy att låta ekot av vad som skett genljuda genom tiderna? Då jag sluter ögonen ser jag för mig dess flammande tak glida fram likt en ström glödande lava från en vulkan, som ensam i en nejd av slocknade vulkaner fortfarande är i verksamhet, muren av branta berg, som omsluter den och isolerar den från yttervärlden, och tänker då: ”Vilka murar skulle bättre än dessa berg kunnat hålla minsta ljud fånget? Vad kan väl dessa byggnader rymma annat än lidelsefulla varelser ur stånd att glömma?”

Är jag inte själv en värdig son av denna trakt, där allt utgör kontraster, den svarta myllan och den sydländska himlen, de bördiga högslätterna och de steniga hedarna, de glödande körsbärsträden och de stormpiskade furorna? ... Att tänka sig att jag nyss bemödat mig att vitt och brett förklara det förflutna, som föregick *det!* Två ord äro nog att förklara allt. Liksom det varit fallet med alla av min släkt

har mitt liv burits av en lidelse, ett lidande. Omplanterad i en annan mark har inte heller min själ kunnat undergå någon förändring utan förblivit lidelsefull och oförmögen att glömma. Sedan man väl kommit underfund med detta, faller allt annat av sig självt, och det fanns endast ett svar på det öde, som stod öppet för mig. Låt oss därför gå rakt på sak, se detta öde i ögonen, sådant det tedde sig för mig och sådant jag sedan omskapat det. Fakta först! Och sedan, ja, sedan må var och en döma mig som han finner för gott! Domen kan i ingen mån inverka på följderna. Det oåterkalleliga fullföljer oblidkeligt sin väg.

Den 20 maj 192 ... erhöll jag följande brev:

"Advokat Bourdoin.

Puy.

Herr Jean Pesnel.

Jag har härmed äran att på det enträgnaste anmoda eder att snarast möjligt infinna eder på mitt kontor i och för en eder vidkommande angelägenhet.

Med utmärkt högaktning
Bourdoin."

Tre dagar tidigare hade jag följt av André, som skulle resa till Amerika. Hur smärtsamt än avskedet var, voro alltför många förhoppningar förknippade vid denna resa för att inte skilsmässans smärta skulle mildras.

När jag läste brevet, det första jag sedan många år tillbaka fått från Puy, hade jag en förkänsla av att en ny stormil hotade att kullkasta mina planer. Jag darrade av oro, och som alltid, då man känner sig försvarslös eller alltför svag, beslöt jag att lämna det hela utan avseende och följaktligen inte svara.

En vecka gick. Då kom ett nytt brev av följande lydelse:

"Advokat Bourdoin.

Puy.

Herr Jean Pesnel.

Då jag erhållit i uppdrag att vidtaga vissa juridiska åtgärder, för vilka er närvaro är oundgängligen nödvändig, bleve jag eder tacksam, om ni utan ytterligare uppskov ville infinna eder på mitt kontor.

Med utmärkt högaktning
Bourdoin.

Denna gång flammade uttrycket "juridiska åtgärder" som en fackla mot bakgrunden av det i en affärsmässig ton hållna brevet. Naturligtvis visste jag, att preskriptionstiden var ute och att alltså inga krav ur det förgångna längre kunna vinna laga kraft. Men hur kunde jag vara säker på, att inte någon i brist på bättre ville försöka att på nytt väcka till liv en alltför länge bortglömd skandal? Hela kostnaden härför skulle på sin höjd bli ett advokatarvode, en obetydlighet då man betänker att hämnden är guld värd. Denna gången ämnade jag svara, att jag vägrade att göra resan till Puy men bad om närmare upplysningar, då plötsligen tanken, att min fars namn genom mitt förvållande kanske redan hade släpats inför domstolen, hejdade mig i mitt beslut.

Alltså skulle jag väl resa? Av alla de möjligheter, jag i fantasin byggt upp för mitt återvändande till Puy, var detta den bittraste.

Jag förbigår vad som nu utspelades i mitt inre. Resultatet därav är det enda, som har något att betyda. Utan att underrätta advokaten i Puy om min ankomst tog jag samma kväll tåget dit, medförande alla handlingar rörande konkursen. En period av mitt liv var nu avslutad, men jag trodde mig säker om att inte behöva övernatta i Puy utan kunna vara tillbaka i Paris efter två natt resor. Så mycket kan det logiskt resonerande förståndet se in i framtiden.

Logiken är konsten att fara vilse med en känsla av säkerhet.

Beklämd till sinnes och uppfylld av det minne jag bevarat av staden sedan länge tillbaka anlände jag på morgonen till Puy. Jag mindes ett virrvarr av hopgyttrade gamla hus, gator smala som vallgravar med rännstenen i mitten och avbrutna här och var av trappor. Det första jag fick se var en ny stad, där fula hyreskeserner kantade en boulevard, som löpte i en svag båge.

Det var tidens verk jag såg för mig. Fyrtio år hade alltså förmått att fullständigt omskapa mina minnens stad? Säkerligen var förhållandet detsamma med människorna. Vad fanns nu väl kvar här av det drama, som jag antagligen var den ende att fortfarande sysselsätta mina tankar med? Jag minns inte vilken känsla, som i detta ögonblick var starkast, förvåningen över att möta en stadsbild så olik den jag väntat eller glädjen över möjligheten att allt fallit i glömska. Tyvärr skulle jag alltför snart få bekräftelse på hur fåfängt detta mitt hopp var. Så fort jag kommit ut från stationen måste jag fråga en förbigående om adressen på advokat Bourdoins kontor.

— Bourdoins kontor? Det ligger i *stan*, Place du Greffe, mitt emot ett stort tillbommat hus, som kallas för *Kraschhuset* ... Vem som helst kan visa er vägen dit ...

Därpå följde en del anvisningar hur jag skulle gå för att komma till *staden*, vilka jag dock inte lyckades uppfatta. Mannen, som gav mig dessa upplysningar, var ung och hörde till en generation, som ingenting visste om min. Märkte han, hur jag ryckte till vid hans ord?

Jag hade trott Puy förändrat. Vid första ord avslöjade det sin grymhet så som det ägnade och anstod det. Till på köpet låg det advokatkontor, dit jag hade kallats, genom ödets grymma lek mitt emot det enda hus, som jag önskade

att slippa återse. När ödet ingriper, unnar det sig lyxen att komma med händerna fulla.

Jag gick upp i riktning mot *staden*.

Hos oss i Puy kunna varken nya byggnader eller nya pulsådror beröva staden något av dess ursprungliga karaktär. Vad jag nu kände väl igen de låga portarna i de tjocka murarna, som stänga tillträdet till de små gårdarna framför husen, dit ingen någonsin tycks våga sig in, de höga husen med sina blindfönster, vars osynliga fasader alla sträva efter att uppfånga en skymt av slätten! Namn, som jag också så väl kände igen, vaknade till liv i mitt minne, och jag visste, att här måste den och den bo, där litet längre bort en annan ... Jag var den ende, som oigenkännlig återvände till ett orört förflutet.

Inför detta, vad var väl annat att göra än att spänna sin vilja och anlägga en ogenomtränglig mask? Det stod mig fritt att uppröras i mitt inre blott jag till det yttre kunde hålla huvudet högt. Jag hade nog själsstyrka att, då jag gick över Place du Greffe, inte kasta en blick på vårt gamla hus, och när advokatens biträde, som tog mig för en tillfällig kund, frågade efter mitt namn, svarade jag med fast och säker stämma:

— Herr Pesnel från Paris.

Vilken blick gav han mig inte! Trots den självbehärskning hans yrke fordrade av honom, kunde jag genast i hans blick läsa, att i och med min person den Pesnelska kraschen, som äntligen åter blivit något påtagbart, något levande liksom hela det förflutna, som inte ville sluta med att vakna till liv under mina steg, nu åter trädde över tröskeln till Bourdoins advokatkontor!

Jag hade knappast hunnit uttala mitt namn förr än jag fördes in i chefens arbetsrum, där jag till min stora förvåning hörde någon dua mig:

— Äntligen är du då här! ... Jag har väntat dig varje dag och började bli orolig att du var rädd för att komma hit.

Rädd! Det var det första Bourdoin kastade fram. Jag hade för resten ingen aning om vem denne Bourdoin var. I Paris hade hans namn inte väckt några som helst minnen till liv hos mig. Men nu kände jag i denne pösande och beställsamme herre genast igen den spinkige och slipade pojke, med vilken jag brukade leka på väg hem från lyceet.

Lönlöst att vilja försvara sig mot beskyllningen att vara rädd, eftersom ett namn han uttalar plötsligt hejdar mig:

— Ge mig grevinnan de Castéracs dossier.

— Genast, herr Bourdoin.

— Visste du inte, att grevinnan de Castérac är död? återtog Bourdoin. Det förvånade mig också, att du inte är sorgklädd.

— Nej, man har inte brytt sig om att underrätta mig, svarade jag honörn. Var det bara för att tala om det för mig, som du tvingade mig till en resa, som jag inte hade den ringaste lust till?

Bourdoin rycker på axlarna:

— Ja, kanske det.

— Vad min faster beträffar, fortsätter jag, är hon mig lika likgiltig levande eller död. En gång i tiden gjorde hon sitt val mellan att skydda Pesnels goda namn och rykte och möjligheten att riskera en summa pengar. Det är möjligt att Gud förlåter henne ... jag gör det inte.

— Det ligger så långt tillbaka i tiden allt det där, svarar Bourdoin. Vad tjänar det till att dra fram historier, som är så gamla, att ingen räknar med dem längre?

Skall jag svara honom? Jag får inget tillfälle därtill, ty i detsamma lägger biträdet en portfölj fylld med handlingar framför oss på bordet, och plötsligen blir allt, som jag bara hittills känt genom häntydningar och underförstådda meningar, verklighet, allt ligger i fullt dagsljus framför mig.

Namnet Castérac präntat i prydliga bokstäver på portföljen blir till en tredje person, som slår sig ned mellan oss, den enda som är att räkna med. Bourdoin och jag verka redan som ett par statister.

Jag ser ännu för mig, hur Bourdoin griper tag i portföljen och med lystna händer lossar på remmarna och genast börjar leta efter ett visst dokument. Han är en modern advokat i sin prydno, det vill säga utan hänsyn för allt vad känslor heter, men lika nitisk, när det gäller ett inbringande uppdrag, som en myra, som funnit vägen till en visthusbod.

Vad mig beträffar hade jag dragits med i en virvel och — varför inte erkänna det — utan någon bestämd anledning gripits av fruktan. Jag måste ha påmint om en duellant, som väntar med att skjuta själv tills han hört knallen av motståndarens skott.

Då Bourdoin slutligen funnit vad han sökte, såg han upp:

— Först och främst vill jag be dig rätta de uppgifter jag inhämtat, om så skulle behövas. Din far, François Pesnel, avled i Paris den 21 mars 188 ...

Är det rätt? Jaså ... Din mor dog i sin tur 189 ... Datum har jag inte kunnat fastställa, men det har heller ingen betydelse. Omgift, inte sant? ... Hennes andre man, Hippolyte Cabriès ...

— Död han också, inföll jag. Mitt förflutna är en enda kyrkogård.

Med en åtbörd lät Bourdoin mig förstå, hur likgiltigt detta var honom. Ett dylikt yttrande vid ett sådant tillfälle måste förefalla honom inte bara malplacerat utan till och med löjligt. Han fortsatte:

— Härav framgår, att du är ende släkting i rätt nedstigande led till François Pesnel, bror till min klient, grevinnan de Castérac. Som hon varken lämnat mig något testamente i förvar eller uttryckt någon önskan att göra några testamentariska bestämmelser, måste du i

närvarande stund betraktas som hennes antaglige arvinge. Jag säger antaglige, tillade han med särskilt eftertryck på detta ord, men inom en timme — tid nog för att bryta de sigill jag låtit sätta på hennes tillhörigheter — anser jag, att det som nu kan betraktas som antagligt eller som något provisoriskt, om du föredrar det, ska visa sig definitivt. Förstår du nu, att resan hit lönade sig?

Han lutade sig tillbaka i stolen och väntade att jag skulle svara. Om han hade väntat att få se några yttre tecken på de upprörda känslor han hoppades ha framkallat, måste han ha blivit besviken. En enda tanke sysselsatte mig i detta ögonblick. Tusen mil borta från detta arv, vilket han var så uppfylld av, tänkte jag: "Gud ske lov! Denna gång gäller det inte vårt goda namn och rykte, och all min oro har varit alldeles onödig."

— Nå? återtog Bourdoin. Du säger ingenting. Har du inga frågor att göra mig?

Fullkomligt uppriktigt svarade jag honom:

— Nej, inga.

— Inte ens hur stort arvet kan vara?

— Inte ens det, eftersom jag av skäl jag nyss berörde och som jag antagligen är ensam om att uppskatta betydelsen av ...

— Innan jag får höra dem, avbröt mig Bourdoin, låt mig säga ännu ett ord. Jag sade dig nyss, att din faster var en av mina klienter. Jag hoppas, att du också längre fram ... Du måste för övrigt erkänna, att jag, då jag låtit försegla hennes tillhörigheter, handlat enbart för att bevaka dina intressen.

Jag betraktade honom med en ofrivillig ironi. En dylik iver att skaffa sig nya klienter förvånade mig inte över hövan, men jag tyckte i alla fall, att han gick litet väl brådstörtat till väga. Han förstod det och bet sig i läppen:

— Förlåt att jag avbröt dig ... Alltså av skäl, som du känner till ...

— ... förefaller det mig självklart, fortsatte jag, att grevinnan de Castèrac, då hon visste att jag var hennes arvinge, föredragit att göra slut på sin förmögenhet framför att ge mig tillfälle att få njuta av den. Det återstår alltså bara att ta reda på det sätt hon valt att förbruka sina besparingar, som måste ha varit henne desto dyrbarare som de antagligen inte voro så stora. Jag är inte det ringaste nyfiken på det. Det antagligaste är, att saken inte alls angår mig.

Bourdoin log menande:

— Tala inte illa om din faster. Om hon också kanske negligerade sina släktingar, skötte hon i alla fall sin förmögenhet på ett oklanderligt sätt.

Samtidigt lyfte han av telefonluren:

— Hallå, hallå ... Fröken tre, åtta, två ... Är det ni, herr fredsdömaren? ... Affären Castèrac, ja ... jag låter hämta er i bil ... fram och tillbaka? Högst en timme inalles ... Alltså nu genast ... Då är det uppgjort.

Han vände sig så till mig:

— Som din faster aldrig bott någon annanstans än på Cambaleyres, ansåg jag det onödigt att försegla hennes tillhörigheter annat än där.

— Bott någon annanstans? Hade hon då någon annanstans att bo?

För första gången såg jag ett uttryck av förlägenhet i hans ansikte.

— Inte det heller? Visste du inte det? Huset ... mitt emot.

Jag reste mig:

— Du menar inte?

Han nickade jakande.

— Jo, så är det ... Ta det lugnt. Hon köpte tillbaka det i all tysthet ... Vi gjorde transaktionen utan att i onödan

skriva den alla på näsan ... Och vidare ...

Han fick nu ett helt annat, mycket gladare uttryck i rösten:

— Och vidare hoppas jag, käre vän, att du inte anlägger några sentimentala synpunkter på saker, som ingenting ha med dem att göra. Det som är skett, är skett. Låt oss hålla oss till det närvarande. En präktig egendom värd mer än en miljon måtte väl vara mödan värd att ta hand om!

Siffran lät som en fanfar i mina öron.

— Mer än en miljon, upprepade jag helt lugnt. I så fall hade hon verkligen råd att köpa igen Kraschuset, det måste jag då erkänna. Skada bara att hon inte tänkte på att döpa om det.

— Det är troligt, att grevinnan de Castérac ville spara det nöjet åt dig, genmälde Bourdoin.

— Än mer än jag tvivlar på att hon lämnat något efter sig åt mig, tvivlar jag på att hon skulle haft några samvetsförebråelser.

— Jag tror att man ofta får räkna med de levandes brist på förutseende. I alla händelser är det säkraste sättet att fara dit och se. Ska vi ge oss i väg nu?

Han hade rest sig. Jag sade halvhögt:

— Jag skulle verkligen ha kunnat bespara mig allt detta besvär. Det är lika onödigt som meningslöst.

Men han hörde inte på mig utan drog mig med sig.

Då jag gick igenom det yttre rummet mötte min blick biträdets. Det intresse han till en början visat mig hade nu förbytts i inställsamhet. I alla händelser är det möjligt, att också han ansåg det förflutna som tillhörande det förgångna, och var nu färdig att erbjuda det närvarande sina tjänster.

II.

När jag nu vill skildra fortsättningen på en dag, som för alltid bort inrista sig i mitt minne, märker jag att tiden brett en slöja över den, som hindrar mig att följa händelseförloppet i dess helhet men dock ej tätare än att vissa av de viktigaste bilderna stå klara och tydliga för mig. Dessa äro:

Först synen av ett landskap ...

I full fart kör bilen oss, fredsdomaren, Bourdoin och mig, i riktning mot Cambaleyres, som jag inte har en aning om var det ligger. Till en början går vägen igenom en långsträckt förstad bestående av nyuppförda hus av förstadstyp, fula, anspråksfulla eller tarvliga, sådana som alla städer behaga kasta upp omkring sig på samma sätt som havet kastar upp sin tång på stranden. Men äntligen blir vägen fri och slingrar fram mellan grönskande kullar och älven Borne med sitt muntert försande vatten. Än störtar den sig utför, än flyter den stilla fram i en krök, allt under det den fyller luften med dofter, som jag insuper med välbehag, därför att de tyckas mig så välbekanta. De väcka dunkla minnen från barndomen till liv hos mig. Aldrig sedan ha dessa dofter slagit emot mig, en blandning av ängarnas söta doft och de giftiga örternas bittra lukt. En bild, en stämning, som susar alltför hastigt förbi! Jag skulle ha velat hålla kvar luften som flyger förbi. Jag skulle ha velat stanna bilen. Med en dunkel förhoppning att kunna hålla mig kvar där vänder jag på huvudet ... och då ser jag.

Där ligger Puy som en hägring i morgonsolens glans, sådant jag så ofta sett det med mina barnaögon och som

jag älskat att framkalla det i mitt minne under landsförvisningen i Paris. I främsta planet reser sig Espaly som en fästning. Borta vid horisonten ett väldigt svart ljus krönt av en liten låga, berget Aiguilhe med sin topp. Mellan dem bågge en officierande präst i sin kåpa av rubinröda tak, berget Corneille. Ovanför allt detta höjer sig katedralen. Ett underhört poem, till vilket naturen och människorna gemensamt strängt sina lyror, med basilikans tre jättelika portar likt trenne vidöppna gap ropande ut sina bud till människorna ...

Jag ser ... Ett ögonblicks vision. En tvär krök och allt försvinner.

Sedan återstår mig intet annat än att bevara denna oförgätliga syn inom mig. Jag sätter mig till rätta i bilen och förblir den ointresserade iakttagare, som jag tror mig vara allt sedan jag fått veta ändamålet med vår färd till Cambaleyres. För att föras tillbaka till verkligheten behöver jag blott vidröra portföljen, som vilar i mitt knä. De handlingar angående den Pesnelska kraschen jag tagit med mig ha visserligen inte kommit till den användning jag tänkt mig, men de tjäna i stället till att skydda mig från farliga illusioner.

Bredvid mig i bilen sitta fredsdomaren och Bourdoin och spraka. Småstadsskvaller som har desto mindre med den förestående förrättningen att göra som bådas tankar endast syssla med den. Jag hör inte på dem. I stället är det en fråga, som hela tiden förföljer mig: Brukade min far förr i tiden komma till Cambaleyres? Jag förvånar mig över att inte kunna ge mig något svar härpå och ännu mer över att känna mitt inre fyllas av en underlig, ljuv känsla vid tanken på ett skede i mitt liv, som jag sedan många år tillbaka undvikit att låta mina tankar syssla med.

— Cambaleyres, säger Bourdoin.

I likhet med de flesta andra små slott i trakten ligger detta uppflugget på en utskjutande ås. Det lär alltid ha varit i familjen Castéracs ägo och utgjorde den huvudsakliga delen av deras oansenliga förmögenhet. Från vägen urskiljer man den till en terrassmur avjämnade bergväggen och på den en lång mur, som ger intryck av att man mied vett och vilja velat beröva själva byggnaden den vidsträckta utsikten. Antagligen har man dock däruppifrån utsikt över högslätten. Men nej, den höga muren löper runt hela den inte alltför vidsträckta parken, och därinnanför endast anar man en tornförsedd byggnad, vars alla torn dock äro raserade i jämnhöjd med taket. På vardera sidan om grinden tar en bandhund emot oss med ett ilsket skall. Vi köra in genom en allé, övervuxen av gräs, och över våra huvuden bilda de aldrig tuktade trädens grenar ett tätt valv. Vi äro framme, men innan jag stiger ur bilen, tar jag ännu en gång byggnaden i närmare skärskådande.

I själva verket känner jag ingen förvåning. Grevinnan de Castéracs hus är precis sådant jag tänkt mig det, någonting mitt emellan en fin gammal dams och en bondkvinnas. "En egendom värd en miljon", hade Bourdoin förklarat, men här är det ju så mörkt, att man inte ens ser himlen. Hur dystert verkar inte det hela, inte därför att döden nyligen gått fram här, utan därför att allt här tycks vilja dra sig undan det levande livet.

En gammal kvinna kommer springande, ditlockad av motorsurret. Bourdoin är den förste, som stiger ur bilen:

— God dag, Rosa. Vi kommer för att bryta sigillen. Ni känner ju fredsdomaren, herr Tourtedos? Och det här är herr Jean Pesnel. Raska nu på att öppna, för herrarna har bråttom.

Innan hon lyder uppmaningen, ser den gamla forskande på mig.